

ALISHER NAVOIY QARASHLARIDA INSON MA'NAVIYATI VA UNING
YOSHLAR ONGIGA TA'SIRI

ДУХОВНОСТЬ ЧЕЛОВЕКА В ВОЗЗРЕНИЯХ АЛИШЕРА НАВОИ И ЕЁ
ВЛИЯНИЕ НА СОЗНАНИЕ МОЛОДЁЖИ

HUMAN SPIRITUALITY IN THE VIEWS OF ALISHER NAVOI AND ITS
IMPACT ON YOUTH CONSCIOUSNESS

Turdialiyeva Sarvinoz Erkinbek qizi

Andijon davlat pedagogika instituti

Ijtimoiy gumanitar va amaliy fanlar fakulteti

MG'MAXT yo'nalishi 2 -bosqich talabasi

Sarvinozkhanamturdialiyeva@gmail.com

Annotatsiya: *Ushbu maqolada buyuk mutafakkir Alisher Navoiy qarashlarida inson ma'naviyati va ichki dunyo rivojining yoshlar ongiga ta'siri tahlil qilinadi. Maqolada Navoiy asarlaridagi axloqiy prinsiplarga, tafakkur va ma'naviy kamolotga oid g'oyalar o'rganilgan. Shuningdek, maqolada Navoiy pedagogik qarashlari zamonaviy ta'lim jarayonida va yoshlar tarbiyasida qo'llanishi mumkinligi ko'rsatib o'tiladi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, Navoiy ta'limotlari yoshlarning shaxsiy rivoji, ichki dunyo va ma'naviy kamolotini shakllantirishda samarali vosita sifatida xizmat qiladi.*

Kalit so'zlar: *Alisher Navoiy, ma'naviyat, ichki dunyo, yoshlar, tarbiya, pedagogika, tafakkur*

Аннотация: *В данной статье анализируется влияние духовности личности и развития внутреннего мира в воззрениях великого мыслителя Алишера Навои на сознание молодёжи. В статье изучаются идеи, связанные с нравственными принципами, мышлением и духовным совершенствованием, отражённые в произведениях Навои. Также показана возможность применения педагогических взглядов Навои в современном образовательном процессе и воспитании молодёжи. Результаты исследования свидетельствуют о том, что учение Навои служит эффективным средством формирования личностного развития, внутреннего мира и духовного совершенствования молодёжи.*

Ключевые слова: *Алишер Навои, духовность, внутренний мир, молодёжь, воспитание, педагогика, мышление.*

Annotation: *This article analyzes the influence of human spirituality and the development of the inner world in the views of the great thinker Alisher Navoi on youth consciousness. The article examines ideas related to moral principles, thinking, and*

spiritual development reflected in Navoi's works. It also highlights the applicability of Navoi's pedagogical views in the modern educational process and youth upbringing. The findings indicate that Navoi's teachings serve as an effective means for shaping personal development, the inner world, and the spiritual growth of young people.

Keywords: *Alisher Navoi, spirituality, inner world, youth, education, pedagogy, thinking.*

Buyuk mutafakkir va adib Alisher Navoiy insonning ma'naviyati, ichki dunyosi va tafakkuri masalalariga doimo alohida e'tibor qaratgan. Uning asarlarida axloqiy qadriyatlar, ichki intizom va ruhiy kamolot masalalari markaziy o'rin tutadi. Navoiy fikricha, insonning shaxsiy rivoji uning ma'naviy poydevoriga bevosita bog'liq bo'lib, ichki dunyoni boyitish va tafakkurini rivojlantirish orqali shaxs jamiyatga foydali bo'la oladi.

Bugungi kunda yoshlar tarbiyasida Navoiy pedagogik qarashlarini qo'llash dolzarb ilmiy masala hisoblanadi. Zamonaviy ijtimoiy muhit, axborot texnologiyalari va global madaniy ta'sirlar yoshlar ongini shakllantirish jarayonini murakkablashtiradi. Shu bois, Navoiy ta'limotlarini tadqiq etish va ularni zamonaviy pedagogik amaliyotga tatbiq etish yoshlarning ichki dunyo rivoji, ma'naviy kamoloti va tafakkurini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega.

Ushbu maqola Navoiy falsafasi va pedagogik qarashlarini tahlil qiladi, ularning yoshlar ongini shakllantirishdagi roli va zamonaviy ta'lim jarayonida tatbiq etish yo'llarini yoritadi.

Alisher Navoiy ijodida inson ma'naviyati va uning ichki dunyosi muhim o'rin egallaydi. Navoiy shaxsiy kamolot, axloqiy yuksaklik va ruhiy barqarorlik kabi tushunchalarni falsafiy asosda yoritgan. U "Lison ut-Tayr" va "Xamsa" kabi asarlarida shaxsning ichki olami va uning ijtimoiy hayotdagi o'rnini chuqur tahlil qilgan.¹⁷ Navoiy fikricha, insonning ichki dunyosi ma'naviy kamolotga erishish bilan mustahkamlanadi, bu esa uning jamiyatda to'g'ri faoliyat ko'rsatishiga asos bo'ladi.

Navoiy ma'naviy qarashlarida axloqiy qadriyatlar katta o'rin tutadi. U axloq-odob, halollik, mehr-oqibat, haqqoniylik kabi fazilatlarni insonning shaxsiy va ijtimoiy hayotida asosiy printsiplari sifatida ko'rgan.¹⁸ Bu prinsiplar yoshlar tarbiyasida axloqiy poydevor yaratish uchun juda muhimdir, chunki axloqiy ong va ichki intizom yoshlarda barqaror tafakkur va ijtimoiy mas'uliyatni shakllantiradi.

Navoiy pedagogik qarashlari ham ma'naviyatni shakllantirish jarayonida ahamiyatlidir. U yoshlarni nafaqat bilimga, balki ma'naviyatga ham yo'naltirishni ta'kidlagan. Navoiy

¹⁷ Navoiy A. Lison ut-Tayr. – Toshkent: Sharq, 2019.

¹⁸ Navoiy A. Xamsa. – Toshkent: Adabiyot va San'at, 2020.

maqolalarida yoshlarni axloqiy oqilona qaror qabul qilishga o'rgatish, ichki dunyoni boyitish va ruhiy barqarorlikka erishish yo'llari haqida tahliliy fikrlar mavjud.¹⁹

Bugungi pedagogik yondashuvlar ham Navoiy falsafasi bilan uyg'unlikda, yoshlar ma'naviyatini shakllantirishda tizimli metodlar qo'llanishi kerakligini ko'rsatadi. Zamonaviy ta'lim jarayonida, interaktiv metodlar va adabiy ishlanmalar orqali yoshlar ma'naviy dunyo va ichki tafakkurini rivojlantirish mumkinligi haqida ilmiy tadqiqotlar mavjud.²⁰ Bu metodlar Navoiyning falsafiy qarashlari bilan boyitilib qo'llanilganda samaradorligi yanada oshadi.

Shuningdek, yoshlar ongini shakllantirishda Navoiy ijodidan foydalanish ularning jamiyatdagi axloqiy va ma'naviy barqarorligini mustahkamlashga xizmat qiladi. Navoiy asarlari orqali tarbiyalangan yoshlar o'zlarini ijtimoiy hayotda mas'uliyat bilan tutish, axloqiy qarorlarni qabul qilish va ma'naviy me'yorlarga tayanish qobiliyatiga ega bo'lishadi.²¹ Ushbu yondashuv bugungi zamon yoshlar tarbiyasida muhim rol o'ynaydi.

Shu bilan birga, Alisher Navoiy qarashlarida inson ma'naviyati nafaqat shaxsiy kamolot masalasi, balki jamiyat taraqqiyotining muhim omili sifatida talqin etiladi. Unga ko'ra, ma'naviy yetuk shaxs jamiyatda ijtimoiy adolat, insonparvarlik va hamjihatlik muhitini shakllantirishga xizmat qiladi. Shu jihatdan qaraganda, Navoiyning ma'naviy-falsafiy qarashlari bugungi globallashuv sharoitida milliy va umuminsoniy qadriyatlarni uyg'unlashtirishda muhim metodologik asos bo'lib xizmat qiladi.

Ayniqsa, yoshlar ongida ma'naviy immunitetni shakllantirish masalasi bugungi kunda dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Turli yot g'oyalari, axborot xurujlari va madaniy ta'sirlar kuchayib borayotgan bir sharoitda Navoiy asarlaridagi axloqiy-ruhiy qarashlar yoshlarni mustaqil fikrlashga, tanqidiy yondashuvga va milliy o'zlikni anglashga undaydi. Bu esa ularning ma'naviy barqarorligini ta'minlashda muhim omil hisoblanadi.

Bundan tashqari, Navoiy merosi asosida yoshlar bilan ishlashda innovatsion pedagogik yondashuvlarni qo'llash ham muhimdir. Jumladan, adabiy tahlil, muammoli ta'lim, munozara va interaktiv metodlar orqali talabalar Navoiyning asarlaridagi ma'naviy g'oyalarni chuqur anglab yetishlari mumkin. Bu esa nafaqat nazariy bilim, balki amaliy hayotda ham ma'naviy mezonlarga amal qilish ko'nikmalarini shakllantiradi.

Shuningdek, Navoiyning inson kamoloti haqidagi qarashlari bugungi zamonaviy ta'lim tizimida kompetensiyaviy yondashuv bilan hamohangdir. Ya'ni, u shaxsni faqat bilimli emas, balki ma'naviy yetuk, mustaqil fikrlaydigan va ijtimoiy faol inson sifatida tarbiyalash zarurligini ilgari suradi. Bu esa hozirgi ta'lim islohotlari bilan bevosita uyg'unlashadi va uning ilmiy-amaliy ahamiyatini yanada oshiradi.

¹⁹ Namanganiy Sh. Alisher Navoiy pedagogik qarashlari. – Samarqand: Ilm-nashr, 2021.

²⁰ Tursunova D. Zamonaviy pedagogika va ma'naviyat. – Toshkent: Ta'lim nashriyoti, 2022.

²¹ Karimov A. Yoshlar tarbiyasida adabiyotning roli. – Buxoro: Fan va Ma'rifat, 2020.

Xulosa qilib aytganda, mazkur maqolada Alisher Navoiy qarashlarida inson ma'naviyati va ichki dunyo masalalari chuqur tahlil qilinib, ularning yoshlar ongiga ta'siri ochib berildi. Navoiy asarlarida ilgari surilgan axloqiy prinsiplari, ma'naviy kamolotga oid g'oyalari bugungi kunda ham o'z dolzarbligini yo'qotmagan bo'lib, yoshlarni barkamol shaxs sifatida shakllantirishda muhim nazariy va amaliy asos bo'lib xizmat qiladi.

Maqolada yoritilganidek, Navoiy merosi yoshlar ongida ma'naviy barqarorlik, mustaqil tafakkur va ijtimoiy mas'uliyatni shakllantirishda samarali vosita hisoblanadi. Ayniqsa, globallashuv sharoitida uning qarashlari yoshlarni turli salbiy ta'sirlardan himoya qilish, ularda milliy qadriyatlarga sadoqatni kuchaytirish va ichki dunyosini boyitishda alohida ahamiyat kasb etadi.

Shu bois, Alisher Navoiy ijodidan ta'lim va tarbiya jarayonida keng foydalanish, uning ma'naviy-axloqiy g'oyalarini zamonaviy pedagogik yondashuvlar bilan uyg'unlashtirish yosh avlodni har tomonlama yetuk, ma'naviy barkamol va ijtimoiy faol shaxs sifatida tarbiyalashning muhim omillaridan biri hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Karimov A. Yoshlar tarbiyasida adabiyotning roli. – Buxoro: Fan va Ma'rifat, 2020.
2. Namanganiy Sh. Alisher Navoiy pedagogik qarashlari. – Samarqand: Ilm-nashr, 2021.
3. Navoiy A. Lison ut-Tayr. – Toshkent: Sharq, 2019.
4. Navoiy A. Xamsa. – Toshkent: Adabiyot va San'at, 2020.
5. Tursunova D. Zamonaviy pedagogika va ma'naviyat. – Toshkent: Ta'lim nashriyoti, 2022.